

ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร*

THE IMPACT OF AGILE LEADERSHIP ON BUDGET MANAGEMENT IN
SCHOOLS UNDER THE BANGKOK SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE

ณัฐณรงค์ บุญณรงค์¹, สรสิริ วรารณ² และ ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข³

Natnarong Boonnarong¹, Sornsiri Voravarn² and Prapawan Trakulkasemsuk³

¹⁻³หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษาและความเป็นผู้นำ
สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

¹⁻³Master of Education Program in Educational Management and Leadership

Panyapiwat Institute of Management, Thailand

Corresponding Author's Email: natnaronglpk@gmail.com

วันที่รับบทความ : 20 สิงหาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 31 สิงหาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 2 กันยายน 2568

Received 20 August 2025; Revised 31 August 2025; Accepted 2 September 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาระดับในการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 3) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Citation:

* ณัฐณรงค์ บุญณรงค์, สรสิริ วรารณ และ ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข. (2568). ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(5), 735-753.

Natnarong Boonnarong, Sornsiri Voravarn and Prapawan Trakulkasemsuk. (2025). The Impact Of Agile Leadership On Budget Management In Schools Under The Bangkok Secondary Educational Service Area Office. Modern Academic Development And Promotion Journal, 3(5), 735-753.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 119 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน จำนวน 215 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครมีระดับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วและการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียดในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณารายด้านทั้งสิ้น 5 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน และระดับมาก 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ 1) ความมีวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ 2) การปรับตัว 3) ความคล่องแคล่ว 4) การสื่อสาร และ 5) ความซื่อสัตย์ ตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาได้ร้อยละ 79.40 ซึ่งภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม มีทั้งสิ้น 3 ด้าน คือ 1) ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วด้านการสื่อสาร มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .201 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .181 2) ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วด้านความมีวิสัยทัศน์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .588 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .505 และ 3) ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วด้านความซื่อสัตย์ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบ (B) เท่ากับ .245 และในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .269 ตามลำดับ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว, การบริหารงบประมาณ, งบประมาณสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of agile leadership among school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office; 2) study the level of budget management in schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office; and 3) analyze the influence of agile leadership on budget management in schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office. The sample consisted of 119 schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office. The respondents were 215 school administrators, comprising school directors and deputy school directors, from schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office. The research instrument was a questionnaire covering the content related to school administrators' agile leadership and schools' budget management under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office. The statistics used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

Research Findings : The research found that school administrators under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office exhibited agile leadership and budget management at the highest level overall. When considering all five aspects of agile leadership, two aspects were rated at the highest level and three aspects at a high level. The aspect with the highest mean score was 1) vision, followed by 2) adaptability, 3) agility, 4) communication, and 5) integrity, respectively. Regarding the budget management of school administrators in schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office, the overall level was found to be at the highest level. The researcher concluded that the data analysis results were consistent with the proposed hypothesis: agile leadership significantly influences the budget management of school administrators under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office in Bangkok, at a

statistical significance level of 0.05. The model could explain 79.40% of the variance in agile leadership's influence on school administrators' budget management. Agile leadership, in terms of its overall influence on budget management, comprises three main dimensions: 1) Agile leadership in communication – has a multiple regression coefficient in raw score (B) of .201 and in standardized score (β) of .181; 2) Agile leadership in vision – has a multiple regression coefficient in raw score (B) of .588 and in standardized score (β) of .505; 3) Agile leadership in integrity – has a multiple regression coefficient in raw score (B) of .245 and in standardized score (β) of .269, respectively.

Keywords : Agile Leadership, Budget Management, School Budget

บทนำ

การศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และยังเป็นสิ่งหนึ่งที่กำหนดหรือระบุถึงความรู้ ความสามารถ และต่าง ๆ ของบุคคลได้ โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคุณภาพของการศึกษาไทยยังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อการพัฒนาของประเทศ โดยหนึ่งในปัญหาหลักคือความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ทั่วถึง การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบทำให้โรงเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมาก โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ชนบทที่มักได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนในเมืองใหญ่ ส่งผลให้โอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่เหล่านี้ถูกจำกัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) อย่างไรก็ตามตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้งบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาการศึกษา โดยงบประมาณด้านการศึกษาคิดเป็น 1 ใน 4 ของงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งถือว่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกและประเทศในกลุ่ม OECD ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่างบประมาณทางการศึกษาของประเทศไทยมีมากเพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2561) ด้วยงบประมาณที่มีมากเพียงพอแต่คุณภาพการศึกษาไทยก็ยังคงมีปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนักวิชาการไทยจำนวนมากได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวไว้ใกล้เคียงกันว่า ปัญหาสำคัญมาจากภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพในการจัดการงบประมาณ ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยจึงมิใช่การ

ทุ่มงบประมาณให้มากขึ้นเพื่อแก้ปัญหา หากแต่จะต้องจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและเท่าเทียม (ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข และสุภาวดี วงษ์สกุล, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่ได้กล่าวถึงปัญหาและความท้าทายที่เกิดจากระบบการศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษาไว้ว่า เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ด้วยเหตุนี้งานงบประมาณของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบงานของการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ฝ่ายเป็นอย่างมาก หากสถานศึกษาใดขาดงบประมาณที่เพียงพอต่อการพัฒนาแล้วนั้น ก็ย่อมส่งผลถึงคุณภาพของการพัฒนาทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการเพิ่มโอกาสในการเข้ารับการพัฒนาตนเองของครู การพัฒนาตามนโยบายของแผนปฏิบัติการประจำปี การส่งเสริมการเรียนรู้ของฝ่ายวิชาการ รวมถึงงานธุรการและการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอีกด้วย ดังนั้นงบประมาณจึงมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนา ต่อการบริหารทุกอย่าง และส่งผลถึงภาพลักษณ์ของสถานศึกษาแห่งนั้นด้วย โดยสถานศึกษาที่มีระบบการบริหารด้านงบประมาณที่ดีจะส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งความสามารถในการบริหารงานด้านงบประมาณจะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน เพราะการบริหารสถานศึกษานั้นมีรากฐานสำคัญที่งานงบประมาณเป็นลำดับต้น ๆ (สกลลักษณ์ สิงห์ราช, 2560) อย่างไรก็ตามการจัดการงบประมาณสถานศึกษาในภาพรวมยังคงมีปัญหาหลายประการ ทั้งในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณที่ไม่สมดุล การบริหารจัดการงบประมาณที่ไม่เป็นระบบ และการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ (World Bank, 2018; สกลลักษณ์ สิงห์ราช, 2560) ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา หากองค์กรใดมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพก็จะสามารถสั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงาน ตลอดจนทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะสามารถจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการบริหารจัดการงบประมาณที่ดีจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เพิ่มโอกาสในการพัฒนาครูและบุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมที่

เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (Bennis, 2009) ซึ่งผู้นำที่มีความคล่องแคล่วและสามารถปรับตัวได้ดีกับการเปลี่ยนแปลงจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Heifetz & Linsky, 2017) สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2554) ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่ผู้นำใช้อำนาจและอิทธิพลในการโน้มน้าวให้บุคคลปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน อำนาจ ชนะวงศ์ (2555) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ ยุพา จันทวงศ์ (2559) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ บุคลิกภาพพิเศษหลายอย่างที่สามารถจะกระตุ้น จูงใจ หรือ บังคับให้บุคลากรปฏิบัติตาม จนบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร วัลลภ ปุยสุวรรณ (2560) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงถึงความสามารถในการบริหารตามทฤษฎี กระบวนการบริหาร และความมีอิทธิพลในการนำผู้อื่นได้ใน สถานการณ์ต่าง ๆ โดยการจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงจูงใจภายใน เพื่อให้ผู้ร่วมงานพึงพอใจ ให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ด้วยความเต็มใจ และใช้ความพยายามของตนในการปฏิบัติงาน โดยทุ่มเทกำลังความคิด กำลังความรู้ความสามารถในการช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อมุ่งสู่ความมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน นิสาลักษณ์ จันทรร่วม (2561) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกซึ่งมีอิทธิพลกับผู้ตาม โดยการโน้มน้าวจูงใจ และสร้างแรงกระตุ้นผลักดันให้สมาชิกหรือบุคคลในองค์กรได้เกิดแรงบันดาลใจ สร้างค่านิยม ความเชื่อให้คล้อยตาม และปฏิบัติงานให้ได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นภายในองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และยังเป็นกระบวนการ อิทธิพล หรืออำนาจทางสังคมที่บุคคลหนึ่ง ตั้งใจใช้อิทธิพลหรืออำนาจต่อผู้อื่นให้ปฏิบัติ กิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว (Agile Leadership) คือ แนวคิดและวิธีการในการนำพาทีมงานหรือ องค์กร ที่เน้นการพัฒนากระบวนการหรือการทำงานให้มีความคล่องตัว รวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ ซับซ้อน ลักษณะของการเป็นผู้นำแบบคล่องแคล่ว คือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ ทีมงานสามารถทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ มีอิสระในการเสนอความคิดเห็น มุ่งเน้นการ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในทีม การสื่อสารที่ชัดเจน และส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วไว้ ดังนี้

นิภาพร สุวัฒน์นิช (2562) กล่าวถึง ภาวะของผู้นำแบบคล่องแคล่ว หมายถึง ความ ยืดหยุ่นความคล่องตัว ความรวดเร็ว เน้นการทำงานอย่างรวดเร็ว มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ระหว่างคนในองค์กร ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมในองค์กรและสร้างบรรยากาศการทำงานที่สามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว

วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2563) กล่าวถึง ภาวะของผู้นำแบบคล่องแคล่วว่า เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวได้อย่างรวดเร็วพร้อมด้วยความยืดหยุ่น โดยสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมทั้งระดับปฏิบัติการ ระดับทีมงานและระดับบริหาร เพื่อนำองค์กรไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและสร้างคุณค่าให้กับสังคมทุกภาคส่วน รวมทั้งประเทศชาติในภาพรวม

ภาวะผู้นำ คือ คุณลักษณะหรือลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกทางภายนอก เช่น ความชาญฉลาด ความเข้มแข็ง ความมั่นคง หรือจากพฤติกรรมและทัศนคติที่ดี เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเข้าใจ การสื่อสารที่ดี จนส่งผลให้สามารถสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในองค์กรและเป็นผู้มีความสามารถในการดำเนินการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

เกตุจันทร์ทา ศรีวะรมย์ (2560) ได้นำเสนอขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ 1. การจัดทำงบประมาณเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน/โครงการและกำหนดค่าใช้จ่าย เป็นการจัดทำแผนทางการศึกษา ประมาณการรายจ่าย ประมาณการรายรับและสร้างสมดุลระหว่างรายจ่ายกับรายรับ 2. การอนุมัติงบประมาณ เป็นการนำเสนอแผนงบประมาณต่อผู้มีอำนาจอนุมัติตามที่กฎหมายกำหนด 3. การบริหารงบประมาณ เป็นการบริหารควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนหรือปรับแผนหากมีกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น 4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าได้ใช้จ่ายงบประมาณบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่

ผู้วิจัยได้สรุปทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานแบบคล่องแคล่วได้ดังนี้ กระบวนการทำงานแบบคล่องแคล่วคือนกระบวนการที่ทำให้เกิด การทำงานที่เป็นอิสระทางความคิดของผู้ปฏิบัติ ไม่ติดกรอบการทำงาน เน้นผลลัพธ์ที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ ผู้นำที่รับฟังความคิดเห็นและสร้างความไว้วางใจและให้โอกาสผู้ปฏิบัติในการทดลองและพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การบริหารงบประมาณที่ดีเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกับประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

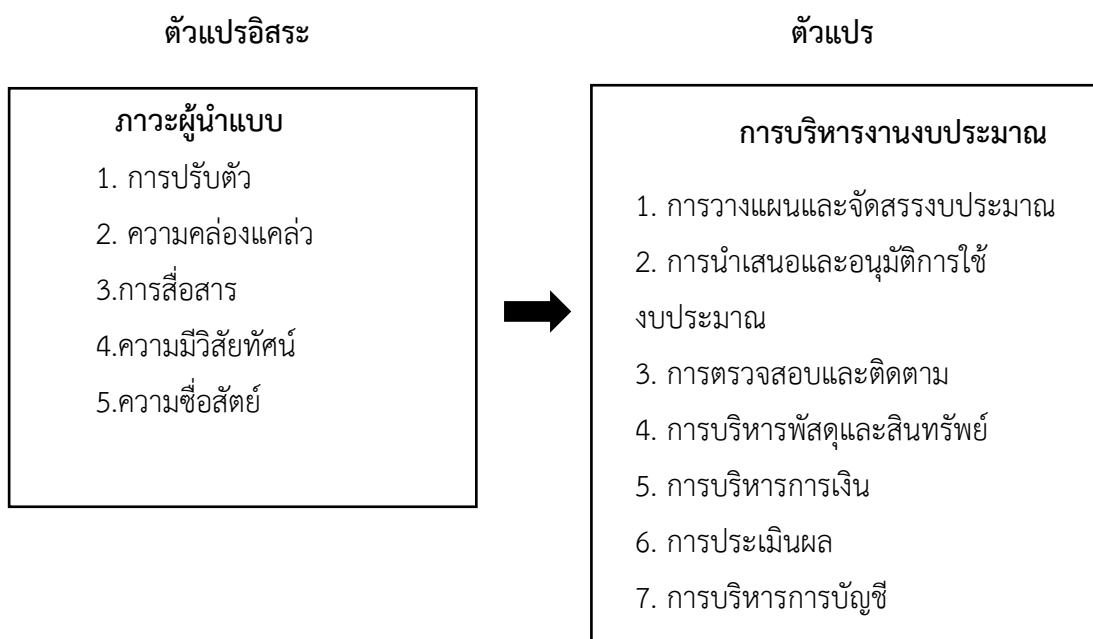
การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งหากผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว สามารถจุดประกาย สร้างกระบวนการทำงานที่หยึดหยุ่น คล่องตัว และสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก่บุคลากรในองค์กร สามารถตัดสินใจอย่างชาญฉลาดภายใต้สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา และช่วยให้เกิดการพัฒนาคูณภาพการศึกษาได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับในการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้าน ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 119 โรงเรียน รวมจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น 479 คน (บัญชีรายละเอียดอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัด สพม.กท, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 213 คน ได้มาจากการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Krejcie & Morgan, (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมต่อการ

วิเคราะห์ข้อมูลมากที่สุด อีกทั้งเพื่อป้องกันปัญหาความไม่สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา ผู้วิจัยจึงทำการปรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนทั้งสิ้น 250 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีขั้นตอนในการดำเนินการแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิดแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การปรับตัว 2) ความคล่องแคล่ว 3) การสื่อสาร 4) ความมีวิสัยทัศน์ และ 5) ความซื่อสัตย์ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานงบประมาณสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนและจัดสรรงบประมาณ 2) การนำเสนอและอนุมัติการใช้งบประมาณ 3) การตรวจสอบและติดตาม 4) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ 5) การบริหารการเงิน 6) การประเมินผล และ 7) การบริหารการบัญชี เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่าแบบของลิเคิร์ต (Likert's scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์แปลผลคะแนนเพื่อแปลความหมายตามค่าเฉลี่ยของระดับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงานงบประมาณโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร บุญชม ศรีสะอาด.2545)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 250 คน โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมายของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีหนังสือขออนุเคราะห์การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากสถาบันการจัดการ ปัญญาภิวัฒน์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบและขั้นตอนในแต่ละโรงเรียนกำหนดไว้ จำนวน 250 ชุด ด้วยวิธีการ คือ การเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองหรือการส่งทาง Social network เช่น ส่งออนไลน์ Google Form, QR-code หรือการส่งทาง Line

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตามระเบียบและขั้นตอนที่แต่ละโรงเรียนกำหนดด้วยตนเอง

3.4 ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีภาระงานจำนวนมากและเวลาจำกัด การเก็บรวบรวมข้อมูลจึงใช้เวลานานและต้องอาศัยความพยายามในการติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อจำกัดดังกล่าว จึงดำเนินการด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารแต่ละโรงเรียนแบบตัวต่อตัว เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและสร้างความเข้าใจร่วมกันก่อนการตอบแบบสอบถาม โดยจำนวนที่ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.5 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามทุกฉบับก่อนจะนำมาดำเนินการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ถูกต้องสมบูรณ์ได้ทั้งสิ้น 215 คน คิดเป็นร้อยละ 86 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 250 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 อธิบายข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานงบประมาณสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้ง 7 ด้าน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 215 คน จากโรงเรียนทั้งสิ้น 52 โรงเรียน โดยมีลักษณะประชากรศาสตร์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม 4 รายการคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละของลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

N=215

ลักษณะประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	146	67.91
เพศหญิง	69	32.09
2. อายุ		
25 - 30 ปี	2	0.93

ลักษณะประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
31 – 40 ปี	116	53.95
41 – 50 ปี	64	29.77
51 – 60 ปี	33	15.35
3. ระดับการศึกษา		
ปริญญาโท	183	85.12
ปริญญาเอก	32	14.88
4. ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา		
น้อยกว่า 3 ปี	80	37.21
4 – 6 ปี	80	37.21
7 – 9 ปี	33	15.35
10 ปีขึ้นไป	22	10.23

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 215 คน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ เพศ เป็นเพศชาย จำนวน 146 คน (ร้อยละ 67.91) และเพศหญิง จำนวน 69 คน (ร้อยละ 32.09) ตามลำดับ อายุ มีอายุระหว่าง 31 ถึง 40 ปี จำนวน 116 คน (ร้อยละ 53.95) มีอายุระหว่าง 41 ถึง 50 ปี จำนวน 64 คน (ร้อยละ 29.77) มีอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ 15.35) และมีอายุระหว่าง 25 ถึง 30 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 0.93) ระดับการศึกษา จบการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 183 คน (ร้อยละ 85.12) ระดับปริญญาเอก จำนวน 32 คน (ร้อยละ 14.88) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 80 คน (ร้อยละ 37.21) ระยะเวลา 4 ถึง 6 ปี จำนวน 80 คน (ร้อยละ 37.21) ระยะเวลา 7 ถึง 9 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ 15.35) และระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 22 คน (ร้อยละ 10.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (M) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการบริหารงานงบประมาณสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์โดยภาพรวม

ด้าน	M	SD	ระดับ
1. การวางแผนและจัดสรรงบประมาณ	4.509	.544	มาก
2. การนำเสนอและอนุมัติการใช้งานงบประมาณ	4.466	.651	มาก
3. การตรวจสอบและติดตาม	4.515	.483	มากที่สุด
4. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์	4.580	.459	มากที่สุด
5. การบริหารการเงิน	4.625	.493	มากที่สุด
6. การบริหารบัญชี	4.542	.539	มากที่สุด
7. การประเมินผล	4.558	.474	มากที่สุด
รวม	4.542	.520	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ระดับการบริหารงานงบประมาณสถานศึกษาของผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.542$ $SD = .520$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน คือ การตรวจสอบและติดตาม การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การประเมินผล โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารการเงิน ($M = 4.625$ $SD = .493$) รองลงมา คือ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ($M = 4.580$ $SD = .459$) การประเมินผล ($M = 4.558$ $SD = .474$) การบริหารบัญชี ($M = 4.542$ $SD = .539$) และการตรวจสอบและติดตาม ($M = 4.515$ $SD = .483$) ตามลำดับ และพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ การวางแผนและจัดสรรงบประมาณ และการนำเสนอและอนุมัติการใช้งานงบประมาณ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวางแผนและจัดสรรงบประมาณ ($M = 4.509$ $SD = .544$) รองลงมาการนำเสนอและอนุมัติการใช้งานงบประมาณ ($M = 4.466$ $SD = .651$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการวิเคราะห์พบว่า ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว (Agile Leadership) ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการส่วนใหญ่มีความสามารถในการปรับตัวและการนำพา

สถานศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสถานการณ์วิกฤติเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความมีวิสัยทัศน์ (Vision) – อยู่ในระดับสูงสุดและมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงว่าผู้บริหารสามารถกำหนดเป้าหมาย และทิศทางของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน มองเห็นโอกาสในการพัฒนาการศึกษาและการจัดการ โรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายนอกและภายในเพื่อใช้ในการวางแผนและตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ รวมถึงสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันของบุคลากรและครูให้มีความร่วมมือสูง ตรงกับผลการศึกษาของ ดวงศักดิ์ นิภาพันธ์ (2564) ที่ระบุว่าภาวะผู้นำแบบบอโจล์ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านกรอบความคิด โดยมีความมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และค่านิยม เป็นตัวส่งเสริมการคิดแบบคล่องตัว และสร้าง สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การปรับตัว (Adaptability) – อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้นำสามารถยอมรับและเข้าใจการเปลี่ยนแปลงได้ มองการเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง สามารถปฏิบัติงานในงาน ใหม่ ๆ ได้เต็มความสามารถ ควบคุมอารมณ์และจัดการความขัดแย้งภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ นิภาพร สุวัฒนวนิช (2562) และอริญญา เกลิงศรี (2563) สนับสนุนว่า ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วเน้นความยืดหยุ่น ความรวดเร็ว การปฏิสัมพันธ์ระหว่าง บุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทันเวลา ความคล่องแคล่ว การสื่อสาร และความซื่อสัตย์ – อยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสามารถสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานเต็มประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ทีมเสนอความคิดเห็น สร้าง ความสัมพันธ์ที่ดี และส่งเสริมการเรียนรู้ต่อเนื่อง การสื่อสารที่ชัดเจนและความซื่อสัตย์ช่วยให้ บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นและปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ Firilit (2019) และอริญญา เกลิงศรี (2563) ระบุว่าผู้นำแบบคล่องแคล่วเป็นเหมือนเข็มทิศที่นำทีมไปสู่จุดมุ่งหมายอย่าง ถูกต้อง

2. การบริหารงานงบประมาณสถานศึกษาการวิเคราะห์พบว่า การบริหารงาน งบประมาณโดยผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ใน ระดับมากที่สุด โดยผู้บริหารมีแนวปฏิบัติที่เป็น ระบบและเคร่งครัดในการจัดทำงบประมาณ การกำหนดโครงการ กิจกรรม รวมถึงรายรับ- รายจ่ายผูกพันภายในโรงเรียน สามารถตรวจสอบ ติดตาม และสรุปผลได้ทันเวลา ทำให้การ บริหารจัดการมีความโปร่งใส คล่องตัว และสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การประเมินผล

การบริหารบัญชี และการตรวจสอบติดตาม อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความสำคัญของการควบคุมการดำเนินงานทางการเงินและทรัพยากร เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ การวางแผนและจัดสรรงบประมาณ และการนำเสนอและอนุมัติการใช้งบประมาณ อยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงขั้นตอนสำคัญในการทำงานที่ต้องเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับเชวงศักดิ์ บุญแสน (2553) กิติมา ปริดีติลล (อ้างถึงใน เดช ดอนจันทร์โคตร, 2550) และจิรนนท์ สมน้อย (2559) ที่ระบุว่าการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาต้องมีระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับ ทฤษฎี PDCA ของเดมมิง ที่ใช้การวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไข (Action) เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหาร

3. ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณการวิเคราะห์พบว่าภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ความมีวิสัยทัศน์ (Vision) – เป็นเข็มทิศนำทางสู่ความสำเร็จ ช่วยกำหนดแนวทางและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างชัดเจน กระชับ และเข้าใจง่าย ส่งผลให้การบริหารงานงบประมาณมีประสิทธิภาพ และสร้างความไว้วางใจให้กับบุคลากรในการระดมทรัพยากรและการใช้งบประมาณ Parker, Holesgrove, and Pathak (2015) และ Heifetz & Linsky (2017) ระบุว่าผู้นำที่คล่องแคล่วสามารถนำทางทีมและสร้างพื้นที่เรียนรู้ร่วมกัน พร้อมปรับเปลี่ยนกระบวนการให้สอดคล้องกับบริบทและทรัพยากรที่มีความซื่อสัตย์ (Integrity) – ผู้บริหารที่ตรงไปตรงมา ยึดหลักการ ไม่เอานโยบายตามอารมณ์ส่วนตัว สามารถสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการบริหารงบประมาณ ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า Horney & O'Shea (2015) และ Mollor (2021) ให้ความเห็นว่าความซื่อสัตย์เป็นรากฐานของผู้นำแบบคล่องแคล่ว ทำให้ผู้นำสามารถสร้างความตระหนักรู้ในตนเองและสร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร การสื่อสาร (Communication) – การถ่ายทอดเป้าหมายและนโยบายอย่างชัดเจน ช่วยให้บุคลากรเข้าใจตรงกันและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี สามารถปฏิบัติงานตามนโยบายได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีและรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมช่วยลดภาระบุคลากรและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เณริศา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2564) และ ทิวาพร พระสุพรรณ & พระมหาอรรักษ์ จิตปัญญ (2566) ระบุว่าภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วต้องเน้นการสื่อสารและการสร้างบรรยากาศให้บุคลากรสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ

ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษามี ผลสัมฤทธิ์ทางบวกสูง ต่อการบริหารงานงบประมาณ ทำให้การวางแผน การจัดสรร และการดำเนินงานมีความโปร่งใส

คล่องตัว และมีประสิทธิภาพ ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวและพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 146 คน (67.91%) และ เพศหญิง 69 คน (32.09%) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี 116 คน (53.95%) จบ การศึกษาระดับปริญญาโท 183 คน (85.12%) ระยะเวลาการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหาร น้อยกว่า 3 ปี และ 4–6 ปี เท่ากันที่ 80 คน (37.21%)

2. ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วของผู้บริหารสถานศึกษาผลการวิเคราะห์ภาพรวมอยู่ใน ระดับ มากที่สุด โดยมี 5 ด้าน ได้แก่ ความมีวิสัยทัศน์ (มากที่สุด) เน้นการกำหนดเป้าหมายและ ทิศทางที่ชัดเจน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการสร้างบรรยากาศร่วมมือ การปรับตัว (มากที่สุด) สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง มองว่าเป็นโอกาส พร้อมทำงานใหม่ และควบคุม อารมณ์เมื่อเผชิญความขัดแย้ง ความคล่องแคล่ว (มาก) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร ปรับปรุงกระบวนการทำงาน และแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย การสื่อสาร (มาก) มุ่งเน้นการ สื่อสารอย่างเป็นระบบ สื่อสารพันธกิจและบทบาทให้ชัดเจน เปิดโอกาสบุคลากรแสดงความคิดเห็น ความซื่อสัตย์ (มาก) ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดหลักความเป็นธรรมและ ข้อเท็จจริง

3. การบริหารงานงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ที่สุด โดย 7 ด้านมีผลลัพธ์ดังนี้ การบริหารการเงิน (สูงสุด) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การ ประเมินผล การบริหารบัญชี การตรวจสอบและติดตาม การวางแผนและจัดสรรงบประมาณ การนำเสนอและอนุมัติการใช้งบประมาณ (ต่ำสุด)

4. ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วที่ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณผลการวิเคราะห์ ตามสมมติฐาน พบว่าภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอธิบายความแปรปรวนได้ 79.40% ซึ่งมี 3 ด้านสำคัญคือ ความมีวิสัยทัศน์ ($B = .588$, $\beta = .505$) ความซื่อสัตย์ ($B = .245$, $\beta = .269$) การสื่อสาร ($B = .201$, $\beta = .181$)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดพัฒนาครูเรื่องการปฏิบัติงานตามแนวทางและคู่มือการบริหารงานงบประมาณสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ลดภาระครู ลดภาระงาน เพื่อคืนครูสู่ห้องเรียนให้ได้มากที่สุด โดยเมื่อมีการจัดอบรมหรือประชุมร่วมกัน กำหนดเป็นแผนการบริหารงานงบประมาณที่ชัดเจนแล้วนั้น จะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความเข้าใจ และไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือหมดไฟในการทำงานด้านโลยีหรือเทคนิค วิธีการต่าง ๆ นำมาลดภาระหรือช่วยให้ข้าราชการครูผู้ปฏิบัติงานงบประมาณของสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ ด้วยงานบริหารงานงบประมาณเป็นลักษณะงานสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้กฎ ระเบียบที่ชัดเจน จึงสามารถนำเทคโนโลยีหรือกระบวนการใหม่ ๆ มาแบ่งเบาการปฏิบัติงานของครูได้

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ที่เน้นการมีวิสัยทัศน์ที่จะนำพาการบริหารงานงบประมาณดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และการสื่อสารที่ชัดเจน ทัวถึง เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนจากการสื่อสารในองค์กรหรือนอกองค์กร ด้วยภารกิจสำคัญของการบริหารงานงบประมาณคือ การระดมทรัพยากร ที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวประสบความสำเร็จ ดังนั้น การสื่อสารที่ดี จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญและมีความระมัดระวังในการสื่อสาร และความซื่อสัตย์ที่เป็นคุณสมบัติสำคัญของการบริหารงานงบประมาณให้โปร่งใสเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ

ข้อมูล

แนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วใน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาประเภทอื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อทำความเข้าใจความหลากหลายของบริบทและปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้

2. ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำนโยบาย และคู่มือการบริหารงานงบประมาณ ไปใช้จริงในสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสานเพื่อระบุอุปสรรคและปัจจัยแห่งความสำเร็จ

3. ควรมีการศึกษาเชิงทดลอง โดยออกแบบและประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาผู้บริหารและครูในด้านภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วและการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานงบประมาณ

4. ควรมุ่งเน้นการศึกษา ปัจจัยที่ส่งเสริมหรือขัดขวางการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส ในการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา รวมถึงถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.(2561). *เจาะลึกบัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาไทยและข้อเสนอเชิงนโยบาย*. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.eef.or.th/บัญชีรายจ่ายการศึกษา/>
- นิภาพร สุวัฒน์นิช. (2562). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาวรรณ ตระกูลเกษมสุข, และสุภาวดี วงศ์สกุล. (2562). *การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์: การพัฒนาการศึกษาไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาอาเซียน*. การประชุมวิชาการปัญญาภิวัฒน์ระดับชาติ ครั้งที่ 9. สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์, F133-145.
- อริญญา เถลิงศรี. (2563). การใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- World Bank. (2018). *World Development Report 2018: Learning to Realize Education's Promise*.
- Heifetz, R. A., & Linsky, M. (2017). *Leadership on the Line: Staying Alive Through the Dangers of Change*. Harvard Business Review Press.